

Cseppentő Krisztina

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

Transzverzális készségek fejlesztése idegennyelvi képzésben: egy angol-holland összehasonlítás

<https://doi.org/10.48040/PL.2023.1.9>

A transzverzális készségek egyre fontosabb szerepet töltenek be a munkaerőpiacon, így ma már a felsőoktatás kiemelt feladatai közé tartozik a szakmai ismeretek átadása mellett ezeknek a készségeknek a fejlesztése is. A Világgazdasági Fórum Future of Jobs Report (2020) című jelentése is felhívja a figyelmet arra, hogy az elkövetkezendő időszakban ezek a készségek egyre jobban felértékelődnek majd, aminek eredményeként a következő évtizedben a jelenleg munkaerőpiacon lévő munkavállalók jelentős részének át kell majd képeznie magát. A tanulmány ezért először meghatározza a transzverzális készségek fogalmát, illetve bemutatja, hogy az utóbbi évtizedben hogyan változott ezek jelentősége a piacon. Ezt követően azt vizsgálja, hogy a nyilvánosan elérhető dokumentumok alapján az idegennyelvi és a szaknyelvi órákon, különös tekintettel a ritkább idegen nyelvekre, mint amilyen a holland is, mely készségek jelennek meg ezek közül. A tanulmány célja, hogy áttekintse e tekintetben a három, holland nyelvi képzést kínáló magyarországi felsőoktatási intézmény holland szakos kurrikulumait és ezzel párhuzamosan bepillantást engedjen angol szakos tantervek transzverzális készségekre vonatkozó részébe is.

Kulcsszavak: *holland nyelv, készségfejlesztés, kurrikulum szaknyelvoktatás, transzverzális készségek*

Bevezetés

A felsőoktatás kétségtelenül óriási változásokon ment keresztül az elmúlt évtizedekben. Ezek a változások két csoportra oszthatók: egy részük az oktatási rendszeren belül megy végbe, vagy legalábbis közvetlenül hat rá – így például a felsőoktatási expanzió, amelynek hatására sokkal többen vesznek részt az oktatásban, mint korábban bármikor. A felsőoktatás formálódására hatással vannak nemzeti vagy helyi szervezetek és érdekcsoportok is, de az oktatáshoz kapcsolódó, illetve az azzal foglalkozó nemzetközi és nemzetek feletti szervezetek is, mint például az OECD, az UNESCO vagy az EUA (Broucker et al., 2019). A változások egy másik csoportját azok a tendenciák alkotják, amelyek kívülről gyakorolnak jelentős hatást a felsőoktatás rendszerére; ilyenek például a gazdasági szektorból érkező befolyások. A globalizáció hatására – a nemzetközi vállalatok és a külföldi munkaközvetítők megjelenésével – eltűnnek a munkaerőpiac nemzeti határai, ezáltal nemzetközi versenyhelyzet alakul ki. Ennek következtében az oktatás egyre inkább szolgáltatássá válik, „kvázi piaci modell”-ben működik (Broucker et al., 2019), ami stratégiai tervezést és tudatosabb működést tesz szükségessé az egyes felsőoktatási intézmények számára.

Európában emiatt az oktatási kérdések közös platformra helyezésének gondolata már 1998-ban megjelent a négy ország által aláírt Sorbonne-i Nyilatkozatban. Egy évvel később pedig a Bolognai Nyilatkozatban testet öltött megvalósításának terve is (Broucker et al., 2019). Az azóta bolognai folyamatként megismert reformok első fő célja az volt, hogy Európán belül egységesebbé, összehasonlíthatóvá, harmonizálhatóvá tegye a felsőoktatás rendszerét, ezzel is segítve annak a munkaerőpiachoz való közelítését. Miközben társadalmi változások is lezajlottak, 2017-ben az Európai Bizottság a felsőoktatásra vonatkozó programjának következő stratégiai céljaként kiemelt négy terület között már a felsőoktatásban folyó készségfejlesztés munkaerőpiaci igényekkel való összehangolását is megjelölte (Európai Bizottság, 2017).

További külső nyomást gyakorol az oktatási rendszerre a töretlen technológiai fejlődés és a mesterséges intelligencia térhódítása, ami egyfajta kényszerhelyzetet szül a felsőoktatásban általában (Broucker et al., 2019). Éppen ezért a felsőoktatás fő céljai között ma a szakmai tudás átadása mellett az is kiemelt jelentőségű, hogy segítse a hallgatókat az élethosszig tartó tanulás elindításában, a folytonos mozgásban lévő körülményekhez való alkalmazkodásban (Broucker et al., 2019).

Az Európai Unió kulcskompetenciái szerepelnek az Európai Tanács 2018 májusában megjelent nyilatkozatában, amely többek között azt is kijelenti, hogy „*mindenkinek joga van a minőségi és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz olyan készségek fenntartása és megszerzése érdekében, amelyek lehetővé teszik a teljes társadalmi részvételt és a munkaerőpiacon való sikeres érvényesülést*” (EC, 2018:1). Ezek közé tartoznak a 21. századi, úgynevezett transzverzális készségek, amelyek egyre fontosabb szerepet töltenek be a munkavállalás során; így ma már a felsőoktatás kiemelt feladatai közé tartozik ezeknek a készségeknek a fejlesztése is. A Világgazdasági Fórum *Future of Jobs Report* (WEF, 2020) című jelentése is felhívja a figyelmet arra, hogy az elkövetkezendő években ezek a készségek egyre jobban felértékelődnek majd a munkaerőpiacon. Ennek eredményeképpen a hazai idegennyelv-szakok esetében is érdemes változtatásokat kezdeményezni, hogy a képzések, illetve az onnan kikerülő frissen végzettek versenyképesek lehessenek a munkaerőpiacon. Felmerül tehát a kérdés, hogy a hagyományos idegen nyelvi bölcsészképzések kurrikulumaiban vajon megjelenik-e ezen készségek fejlesztése. A tanulmány e kérdésre igyekszik választ találni.

Készségek meghatározása

A munkaerőpiacon hasznos készségek legkorábbi meghatározása (Becker, 1964) még csak a bármely munkahelyen hasznos általános és a bizonyos pozíciók betöltéséhez szükséges speciális készségeket különböztette meg egymástól. Egy diplomás foglalkoztathatóságra vonatkozó újabb tanulmány viszont bevezette a kemény tudás (*hard knowledge*) és a puha készségek (*soft skills*) fogalmát (Andrews–Higson, 2008). Előbbiek szakmai tudásra, képesítésekre, korábbi munkatapasztalatokra utalnak, és könnyebben mérhetők, hiszen egy cégnél egy pozícióra jelentkező vagy rendelkezik megfelelő végzettséggel, nyelvtudással, pénzügyi és menedzsment ismeretekkel, vagy pedig nem. Ezzel szemben a puha készségek olyan nem szakmaspecifikus (transzverzális) munkavállalói készségek, amelyeket ugyan nehezebb azonosítani és mérni, de a diplomások foglalkoztathatósága szempontjából szintén kiemelten fontosak. Ezek közé tartoznak a professzionalizmus, a megbízhatóság, a bizonytalansággal való megbirkózás és a nyomás alatti munkavégzés képessége, a stratégiai tervezés és gondolkodás, a másokkal (akár csapatban, akár hálózatépítésen keresztül) való kommunikáció és interakció, a jó írásbeli és szóbeli kommunikációs készség, az információs és kommunikációs technológiai ismeretek, a kreativitás és önbizalom, a jó önmenedzselési és időgazdálkodási készség, illetve a tanulási hajlandóság és felelősségvállalás (Andrews – Higson, 2008). Mivel a körülöttünk lévő világ egyre összetettebbé válik, a kemény készségek folyamatos jelentősége mellett az utóbbi időben a puha készségek szerepe felértékelődött: a WEF Top 10 készségeinek többsége puha készség.

Transzverzális készségek

2020 októberében a Világgazdasági Fórum tizedik alkalommal adta ki a következő időszakban várhatóan keresett készségek listáját. A több országot átfogó kutatásra épülő adatok szerint továbbra is magas lesz a készség-hiányosságok (*skills gaps*) aránya, mivel az egyes munkakörökben szükséges készségek (*in demand skills*) változnak a következő öt évben. Azok

a készségek és készségcsoportok, amelyek jelentőségét a munkaadók növekvőnek látják 2025-ig, olyan csoportokat foglalnak magukban, mint a kritikai gondolkodás és elemzés, a problémamegoldás, valamint olyan önmenedzselési készségek, mint például az aktív tanulás, a reziliencia, a stressztűrés és a rugalmasság (WEF, 2020:5).

Az 1. táblázat a 2020-ra vonatkozó és a 2025-re előre jelzett tíz legfontosabbnak tartott készség rangsorának változását mutatja. Szerepelnek rajta olyan készségek, amelyek az utóbbi időszakban folyamatosan kiemelt prioritást élveznek, mint például a komplex problémamegoldás, a kritikus gondolkodás, vagy a kreativitás – noha ezek jelentősége a korábbiakhoz képest várhatóan csökken majd; az első helyekről mindhárom hátrébb sorolódik. Más készségek iránt ellenben növekvő kereslet mutatkozik, így például a rugalmasság iránt, ami a 2025-ben várhatóan fontos készségek listáján a teljesen újonnan megjelenő rezilienciával és a stressztűréssel kiegészülve a lista kilencedik helyén szerepel. A legnagyobb jelentőségűvé várhatóan az analitikus gondolkodás és az innováció válik ebben az időszakban, amelynek első tagja a korábbi években még a kritikus, valamint a rugalmas gondolkodás részeként szerepelt a lista második és tízedik helyén.

1. táblázat. A 10 legfontosabb munkavállalói készség 2020-ban és 2025-ben
(a Világgazdasági Fórum *Future of Jobs Report* 2020-as és 2025-re vonatkozó listái nyomán)

2020-ban	2025-ben
1. Komplex problémamegoldás	1. Analitikus gondolkodás és innováció
2. Kritikus gondolkodás	2. Aktív tanulás és tanulási stratégiák
3. Kreativitás	3. Komplex problémamegoldás
4. Emberekkel való bánni tudás	4. Kritikus gondolkodás és elemzés
5. Emberek koordinálásának képessége	5. Kreativitás, eredetiség és kezdeményezőkéesség
6. Érzelmi intelligencia	6. Vezetői képesség és társadalmi befolyás
7. Mérlegelés és döntéshozatal	7. Technológiahasználat, felügyelet és ellenőrzés
8. Szolgáltatásorientált szemlélet	8. Technológiai tervezés és programozás
9. Tárgyalástechnika	9. Reziliencia, stressztűrés és rugalmasság
10. Rugalmas gondolkodás	10. Érvelés, problémamegoldás és ötletelés

Hasonlóan új a második helyen az aktív tanulás és tanulási stratégiák, valamint a technológiahasználat és a technológiai tervezés is, amelyek – a 2020-as listából láthatóan előzmények nélkül – rögtön elfoglalják a lista hetedik és nyolcadik helyét. Hangsúlyeltolódás figyelhető meg továbbá a 2020-ban még külön sorokban szereplő emberekkel való bánni tudás, és az emberek összehangolásának a képességét illetően: ezek 2025-ben – várhatóan nagyjából hasonló jelentőséggel – már a vezetői képesség és társadalmi befolyás részét képezik. A táblázatból az is látszik, hogy 2020-hoz képest teljesen eltűnt az érzelmi intelligencia és a szolgáltatásorientált szemlélet.

Készségek megjelenése a tantervekben

A munkavállalást segítő készségek fejlesztése a (szak)nyelvoktatás keretei között is megvalósítható. Az alábbiakban azt igyekszünk megvizsgálni, hogy mely készségek fejlesztése jelenik meg explicit módon az alap- (BA), illetve mesterképzés (MA) mintatanterveiben. A vizsgálat során egy „domináns” nyelvet és egy kevésbé tanult nyelvet választottunk az összes nyelvi képzés reprezentálására; ezért döntöttünk három magyarországi felsőoktatási intézmény holland és angol nyelvi bölcsészképzéseinek egymással való összevetése mellett. Elsőként azt vesszük szemügyre, hogy a három intézmény holland és angol alapszakos tanterveiben milyen készségek és hogyan jelennek meg, majd áttérünk a mesterképzésekre. Ezután a gyakorlati áttekintés után térünk majd vissza a transzverzális készségek toplistájára, hogy a tanulmány

utolsó szakaszában felbecsüljük, hogy ezek közül melyeket és hogyan fejleszthetik a szaknyelvi órákon.

A 2. számú táblázat tartalmazza az összes olyan tantárgy címét, amelyekben történik utalás a munkaerőpiacon is elvárt készségekre. Látható belőle, hogy a vizsgált három egyetem viszonylatában a holland alapképzés mintatanterveiben csupán egy-két olyan kurzus szerepel, amely lazán kapcsolódik a transzverzális készségek valamelyikéhez: a Debreceni Egyetemen (DE) három, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (ELTE) két ilyen tantárgy van, a Károli Gáspár Református Egyetemen (KRE) pedig egyáltalán nem jelenik meg hasonló.

Érdekes módon az anglisztika mintatantervek alapkursusainak viszonylatában sem jobb a helyzet: a KRE-n a Tanulási módszerek és technikák, és az ELTE-n a Digitális kompetenciák tantárgyak szerepelnek, amelyek közül előbbi a 2025-re vonatkozó lista második legjelentősebb készségét, az aktív tanulást és a tanulási stratégiákat fejleszti, utóbbi pedig a technológiahasználatra fókuszál. A Debreceni Egyetem angol szakán látszólag hiányzik a transzverzális készségek fejlesztésére utaló tantárgy.

2. táblázat. Kurzusok az alapszakos mintatantervekben

Intézmény	Képzési rész	Néderlandisztika BA	Anglisztika BA
KRE	minden hallgatóra vonatkozó rész	–	Tanulási módszerek és technikák
	specializáció	–	–
ELTE	minden hallgatóra vonatkozó rész	Digitális bölcsész kompetenciák, Alapszintű üzleti kommunikáció	Digitális kompetenciák
	specializáció	–	Angol a médiában specializáció: Online kommunikáció, Üzleti cikkek írása, Hatékony powerpoint prezentációk
	specializáció	–	Angol az üzleti világban specializáció: Üzleti kommunikáció, Angol üzleti szóhasználat, Üzleti levelezés, Üzleti hírek, Hatékony bemutatók 1., 2, Üzleti adatok elemzése, Multimodális üzleti kommunikáció, Webes tartalom-fejlesztés, Interkulturális pragmatika az üzleti életben, Csoportdinamika és csoportépítés, Az üzlet területei
DE	minden hallgatóra vonatkozó rész	Szakmai nyelvhasználat – beszéd- és íráskészség, Kommunikációs stratégiák 1	–
	specializáció	–	Üzleti angol specializáció: An Introduction to the World of Business, Advertising English for Specific Purposes, Business Correspondence, The Internet for Business, The Terminology of Business English, English in Advertising and the Media, Business Presentations, A Multimedia Course in Business English, Verbal and Visual Communication, Introduction to Information Technology, Resources for Business English, Real-Life Business
	specializáció/sáv	–	Angol nyelvészet Sáv: Computers and language, Topics in digital humanities

*KRE: Károli Gáspár Református Egyetem, ELTE: Eötvös Loránd Tudományegyetem, DE: Debreceni Egyetem

Ugyanakkor egyértelműen kitűnik az is, hogy a specializációkban már nagyobb hangsúllyal jelennek meg ezek: az ELTE-n a média és az üzleti nyelv specializációkban három, illetve tizenegy, a Debreceni Egyetemen az üzleti nyelvi specializációban tizenkét kurzus szerepel, amellet a nyelvészeti sávban is helyet kapott két olyan tantárgy, amelyben megjelennek transzverzális készségek. Ezek ugyan nem feleltethetőek meg egy az egyben az 1. számú táblázatban feltüntetett két toplista puha készségeinek, de mutatnak hasonlóságokat azok egyes elemeivel; így a specializációs/sávos tanterv kurzusainak megnevezése a képzés munkaerőpiachoz közelítő orientációját feltételezi.

Az alábbiakban a diszciplináris mesterképzések tanterveinek összevetése következik. Ebből az összehasonlításból kiesik a Debreceni Egyetem, mert nem kínál holland MA-szakot, ezért a 3. táblázat csak két egyetem négy mesterképzésének tanterveire vonatkozik. Azok összes olyan kurzuscímét tartalmazza, amelyek kapcsolódnak a 2025-re fontosnak várt készségekhez. Az online elérhető mintatantervekből úgy tűnik, mintha az ELTE-n nem lenne ilyen óra, a Károli Gáspár Református Egyetem néderlandisztika mesterképzési szakán pedig két ilyen kurzus van. A Digitális média a nyelvoktatásban órán a hallgatóknak lehetőségük van a kreativitásuk és kezdeményező-készségük alkalmazására, az érvelés, a problémamegoldás és az ötletelés gyakorlására, valamint a technológiahasználatra; a Projektek az alkalmazott nyelvészet szakterületeihez című kurzus pedig – ahogy nevéből is látszik – a projektalapú tanulás előnyeit igyekszik kiaknázni.

A diszciplináris anglisztika mesterképzésen a két vizsgált egyetemen egyaránt megjelenik a digitális bölcsészet/digitális kompetenciák, de a KRE-n három másik tantárgy címében is szerepel utalás a 21. századi készségekre: a „Tudományos prezentáció” órák eredmények hatékony és modern bemutatását fejlesztik, míg a filmes kurzus a kritikai érzék formálódását. Továbbá feltételezhetően a szakmai gyakorlat is támogatja ezek kialakulását és gyakorlását.

3. táblázat. Készségek megjelenése mesterszakos mintatantervekben

	Néderlandisztika MA	Anglisztika MA
KRE	Digitális média a nyelvvelsajátításban, Projektek az alkalmazott nyelvészet szakterületeihez	Kutatásmódszertan (Digitális bölcsészet), Tudományos prezentáció, Kritikai és kulturális jelenségek a 21. századi filmben, Szakmai gyakorlat
ELTE	–	– Angol alkalmazott nyelvészet specializáció: Digitális műveltség

Ha azonban összevetjük e rövid táblázatot a Világ gazdasági Fórum már idézett előrejelzésével – mely szerint a puha készségek várhatóan egyre növekvő jelentőségűvé válnak a munkaerőpiacon –, mégoly kevésnek tűnik az a mintegy maréknyi kurzus, amelyek a két mesterképzés hallgatóit ilyen készségek fejlesztésével kecsegteti.

A szaknyelvoktatásban fejleszthető készségek

A fenti összehasonlítások alapján elmondható, hogy a kurzusok címe csupán a vizsgált mintatantervek kisebb részében sejteti a munkaerőpiacon jelenleg és a közeljövőben lényegesnek ítélt képességek fejlesztését. Ez azonban nem jelenti azt, hogy implicit módon ne történne ilyesmi. Noha címszerűen nem feltétlenül szerepel a tantervekben a transzverzális készségek fejlesztése, elhamarkodott lenne azt a következtetést levonnunk, hogy valójában nem jelennek meg a képzéseken, hiszen a modern pedagógiai módszerekkel megszervezett idegennyelv-óra áttételesen bizonyosan támogatja a különböző puha készségek fejlődését. Ha

közelebről megnézzük, láthatjuk, hogy több tantárgy keretei is lehetőséget adnak például az analitikus gondolkodás, a komplex problémamegoldás vagy az érvelés fejlesztésére. Az aktív tanulás és a tanulási stratégiák egyaránt a nyelvoktatás részét képezhetik: jó esetben az oktató felméri a hallgatók tanulási szokásait és azokra tudatosan épít a nyelvi képzés megtervezése során. Továbbá az idegen nyelvi órán felmerülő feladatok szinte mindig teret engednek az ötletelésnek és a kreativitás kibontakoztatásának; a haladó nyelvfejlesztéseken olvasott cikkek a kritikai gondolkodásnak és elemzésnek – csak hogy néhányat említsünk a 2025-ös toplista helyezettjei közül. A fenti készséglistákra visszatekintve látható, hogy ezek éppen azok a készségcsoportok, amelyek napjainkban egyre hangsúlyosabbá válnak.

Az alábbiakban bemutatunk néhány, a felsőoktatás más szegmenséből származó jógyakorlatot példaként arra, hogy hogyan lehet a transzverzális készségek fejlesztését tantervi körülmények közt megvalósítani, illetve arra, hogy milyen módszerekkel és eszközökkel lehet azokat a (szak)nyelvoktatás keretei között hatékonyan fejleszteni. A Budapesti Gazdasági Egyetemen folyó szaknyelvi képzésből több újkeletű kutatás merít példákat, amelyek egy része kifejezetten az oktatás piaci igényekhez való közelítéséről szóló jógyakorlatokat mutatja be. Ilyen például Bereczky tanulmánya (Bereczky, 2022), amelyben egy korábbi kutatásra visszanyúlva (Lengyel – Bereczky, 2010) a 2025-ös lista harmadik legfontosabb elemét, a komplex problémamegoldási készség fejlesztésének kérdését járja körül. A munkaerőpiaci elhelyezkedéshez szükséges készségek között Bánhegyi és Fajt kutatása a 2020-ra vonatkozó WEF-lista mentén a kooperációs készség portfóliómódszerrel történő fejlesztésének lehetőségeiről számol be, amely kutatás előkészítéseként a portfólió módszerét tökéletesítették (Bánhegyi, 2019; Bánhegyi – Fajt, 2020). Empirikus vizsgálatuk rámutat annak szükségességére, hogy az egyetemek a hallgatók elhelyezkedéséhez fontos puha készségeket tudatosan fejlesszék, és gyakoroltassák az olyan munkaszituációkat, amelyekben a hallgatók például csapatmunkában dolgoznak (Bánhegyi – Fajt, 2021). Eredményeikből látszik, hogy ez a hallgatók attitűdjének változására is hatással van: növeli tanulási motivációjukat.

Természetesen szem előtt kell tartani, hogy ezek a példák alapvetően a gazdasági képzési területről származnak, ugyanakkor valószínűleg részben átültethetők a bölcsészettudományi képzés gyakorlatába is. Erre amiatt is szükség lenne, mert a hallgatói intézményválasztási és nyelvtanulási motivációk változását nyomon követő tanulmányok (Lovász, 2005; Rámháp, 2017; Török–Csizér, 2007; Tukacs, 2015) egyértelműen mutatják, hogy a bolognai képzési rendszer bevezetése óta az idegennyelv-szakok fokozatosan veszítettek népszerűségükből (Cseppentő, 2021), egyedül az anglisztika népszerűsége töretlen (Bánhegyi–Fajt, 2021). Ez valószínűleg összefüggésben áll az angol nyelv kiemelt piaci jelentőségével, de talán azzal is, hogy az angol nyelvi képzések hamarabb reagáltak a munkaerőpiac legújabb változásaira, és esetleg gyorsabban sikerült átvenniük a piaci érvényesüléshez szükséges szemléletet.

Összegzés

A munkaerőpiac dinamikus, gyorsuló ütemű változása az utóbbi időszakban már kikényszerített bizonyos strukturális változásokat a felsőoktatásban, és ahogyan a legújabb tendenciákból is kitűnik, eljött az ideje, hogy az intézmények az eddigieknél jobban vegyék figyelembe a munkaadói és munkavállalói igényeket. Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) 2021-es jelentése szerint a hazai felsőoktatás képzési szerkezete 2012-től számos tekintetben összhangba került a munkaerőpiac igényeivel. Míg a műszaki, agrártudományi és informatikai területeken végzetek száma nőtt, a bölcsész- és társadalomtudományi, a közgazdasági, valamint a természettudományi pályákon végzetek száma és aránya csökkent (ÁSZ, 2021:6).

Elmondható, hogy a Világ gazdasági Fórum jelentése által kiemelt készségek valóban nagy jelentőséggel bírnak a munkaadók számára, és vélhetően a jövőben egyre fontosabbak

lesznek. Emiatt a munkaerőpiacra belépő hallgatókat fel kell vértetni a szükséges készségekkel ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a munkaadói követelményeknek. A színvonalas nyelvi képzés mellett vitathatatlanul fontos a hallgatók nem nyelvi készségeinek fejlesztése is, ami segíti a későbbi munkaerőpiaci elhelyezkedésüket. Elengedhetetlen ezek között az olyan 21. századi készségek fejlesztése, amelyek ezt támogatják.

A tanulmányban áttekintett tantervekből egyértelműen látszik, hogy a klasszikus bölcsészképzésben is jócskán vannak olyan kurzusok, amelyek lehetőséget adnak a munkaerőpiacon rövid távon várhatóan értékessé váló készségek fejlesztésére. Némelyik kurzus direkt módon ezt is célozza meg, így a tanulmány elején feltett kérdésre az elért információk alapján igenleges választ adhatunk: a néderlandisztika és az anglisztika képzések tanterveiben megjelenik a 21. századi készségek fejlesztése is. Mivel ez azonban feltehetően többnyire indirekt módon valósul meg, ezért kívánatos lenne a kurzusok olyan szempontú átalakítása, ami ezeknek a készségeknek a fejlesztését láthatóvá is teszi. Fontos ugyanakkor leszögeznünk azt is, hogy a tantárgyak elnevezéséből csupán sejthető azok tartalma, így abból a készségek fejlesztésével kapcsolatban nem vonhatók le komolyabb következtetések. Annak a kérdésnek a megválaszolásához, hogy mely idegen nyelvi tanórák fejlesztik mely transzverzális készségeket és hogyan, elengedhetetlen lenne a kurzusok tartalmának alapos vizsgálata is. Segíthetnének ebben az egyes intézmények tantárgyleírásai, amelyek jelen tanulmány írásának idején nyilvánosan nem voltak hozzáférhetőek. Ezek hiányában gyümölcsöző lehetne esetleg tanárinterjú segítségével összevetni egymással hasonló kurzusokat a különböző intézmények bölcsész-, illetve a gazdasági képzéseiből. Ilyen, az intézmények közötti összehasonlítások az oktatás minőségének javításával hosszabb távon hozzájárulhatnának ahhoz is, hogy az idegen nyelvi bölcsészképzések a megváltozott körülmények között is megtartsák létjogosultságukat.

Hivatkozások

- Andrews, J. – Higson, H. (2008): Graduate employability, ‘soft skills’ versus ‘hard’ business knowledge: a European study. *Higher Education in Europe*. 33/4. 411-422. DOI: <https://doi.org/10.1080/03797720802522627>
- Bánhegyi M. (2019): Alternatív értékelés a felsőoktatásban és a szaknyelvoktatásban: a portfóliómódszer. In: Bocz, Zs. – Besznyák, R. (szerk.): *Porta Lingua 2019*. 255-274
- Bánhegyi, M. – Fajt, B. (2020): Portfólió a gazdasági szaknyelvoktatásban: hallgatói attitűdök. *Modern Nyelvoktatás*. 26/3. 38-50
- Bánhegyi, M. – Fajt, B. (2021): A kooperáció fejlesztése a felsőoktatásban a portfóliómódszer segítségével. *Iskolakultúra*, 31/5. 72-91
- Becker, G. (1964): *Human capital*. The University of Chicago Press: Chicago and London
- Berezky, K. (2022): 21. századi készségek fejlesztése: oktatás esettanulmányokkal. *Porta Lingua*. 2022/2. 135-144. DOI: <https://doi.org/10.48040/PL.2022.2.14>
- Broucker, B. et al. (2019): *Higher Education System Reform. An International Comparison after Twenty Years of Bologna*. Brill, Sense: Leiden, Boston. DOI: <https://doi.org/10.1163/9789004400115>
- Cseppentő, K. (2021): Nyelvszakválasztási hallgatói preferenciák változása a bolognai rendszer tükrében. *Porta Lingua*. 2021. 99-108. DOI: <https://doi.org/10.48040/PL.2021.8>
- Lengyel Zs. – Berezky K. (2010): Problem solving competencies in higher education. In: Gómez Chova, L. – Martí Belenguer, D. – Candel Torres, I. (eds.) *EDULEARN10 - International Conference on Education and New Learning Technologies*. International Association of Technology, Education and Development (IATED): Barcelona
- Lovász, Á. (2005): Első évfolyamos német szakos egyetemi hallgatók nyelvtanulási motivációja. *Magyar Pedagógia*. 105/4. 359-379
- Rámháp, Sz. (2017): *Felsőoktatási továbbtanulási motivációk Magyarországon a változó ifjúság és a piacosodó felsőoktatás tükrében*. (PhD) értekezés. Széchenyi István Egyetem BTK: Győr
- Török, D. – Csizér, K. (2007): Nyelvtanulási motiváció az angol szakos egyetemisták körében. *Iskolakultúra*. 17/11-12. 38-49
- Tukacs, T. (2015): Anglisztika szakos hallgatók motivációja a Nyíregyházi Főiskolán – egy kérdőív tanulságai. *EduLingua*. 1/1. 29-53. DOI: <https://doi.org/10.14232/edulingua.2015.1.4>

Internetes hivatkozások

- Állami Számvevőszék (ÁSZ, 2021): Elemzés. Felsőoktatás a változások tükrében – verseny, minőség, teljesítmény.
file:///C:/Users/Cseppent%C5%91%20Imre/OneDrive/Asztali%20g%C3%A9p/SZOKOE_2021/%C3%81Sz_felsooktatas_valtozasok_tukreben_20210406.pdf
- Európai Bizottság (2017): A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az EU megújított felsőoktatási programjáról. Brüsszel, 2017.5.30.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2017/0247/COM_COM\(2017\)0247_HU.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2017/0247/COM_COM(2017)0247_HU.pdf)
- European Council (2018): A Tanács ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról (2018/C 189/01) 2018. 05. 22. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:32018H0604(01))
- World Economic Forum (2020): The Future of Jobs Report 2020. 2020.10.20.
<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>
- World Economic Forum (2016): The Future of Jobs. Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution. 2016.01.18. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs/>